

► **Historicus Jan Lodewijks vergelijkt Amersfoortse bronnen**

Nieuw licht op aantal Joodse slachtoffers

Er zijn minder Joodse Amersfoorters omgekomen tijdens de Holocaust dan tot nu toe werd aangenomen. Dat stelt historicus Jan Lodewijks in het Jaarboek Flehite dat vandaag verschijnt.

Wichard Maassen
Amersfoort

De Amersfoorter komt uit op 339 Joden die zijn gedeporteerd en omgebracht in concentratiekampen. De bestaande bronnen gaan allemaal uit van meer dan 350 slachtoffers. Het verschil wordt volgens Lodewijks veroorzaakt doordat ook mensen zijn meegeteld die op een andere wijze om het leven kwamen. „De vraag is: wie noem je slachtoffer? Er bestaat geen harde definitie, maar ik tel alleen de Joden die zijn opgepakt, getransporteerd en omgekomen.”

In *Zullen wij nog terugkeeren...?* (2002) noemt Kees Ribbens een getal van 353 gedeporteerde en omgekomen Joodse Amersfoorters, op een gedenkrol in Archief Eemland staan 355 namen vermeld, de Stichting

▲ **Het totaal verwoeste interieur van de synagoge aan de Drieringensteeg in 1945.**

FOTO ARCHIEF
EEMLAND

ting Herdenkingsstenen Amersfoort telt er 357 en joodsmonument.nl zelfs 376, al wordt daar gesproken over ‘oorlogsslachtoffers met een relatie tot (woonplaats) Amersfoort’.

Lodewijks: „Op de gedenkrol bij-

Er bestaat geen harde definitie van wie je slachtoffers moet noemen

– Jan Lodewijks

voorbeeld staat ook een aantal mensen dat niet uit Amersfoort kwam, maar elders woonde. Ribbens en de Stichting Herdenkingsstenen vermelden Joden die een natuurlijke dood stierven of op hun onderduikadres. Ribbens noemt ook twee overlevenden.”

Hij zegt zich te realiseren dat het onderwerp gevoelig ligt. „Ik verwijt niemand iets. Uiteindelijk waren alle Joden slachtoffer in de oorlog. Maar ik ben historicus, ik probeer me aan de feiten te houden.”

Lodewijks wijst erop dat ook elders in het land sprake is van onjuistheden. Zo stond op een in 2015

onthuld monument in Utrecht een groot aantal namen van mensen die de oorlog overleefd hebben. En hij vreest, samen met de Utrechtse journalist-onderzoeker Jim Terlingen, dat het nog te bouwen Holocaust Namenmonument in Amsterdam eveneens ‘fouten’ zal bevatten.

Lodewijks corrigeert in het Jaarboek ook het aantal in Amersfoort woonachtige Joden aan het begin van de oorlog. Zo schrijft J.L. Bloemhof in zijn standaardwerk Amersfoort ’40-’45 (2005) dat 803 mensen ‘van geheel of gedeeltelijk Joodse afkomst’ de verplichte letter ‘J’ in hun persoonsbewijs hadden staan. Volgens Lodewijks heeft hij echter 34 ‘minvermogenden’, die zich kosteloos konden laten registreren, dubbel geteld.

Onder de resterende 769 geregistreerde Joden waren 653 zogenoemde ‘voljoden’; Amersfoorters die tenminste drie Joodse grootouders hadden. Daar kwamen nog twintig Amersfoorters bij, die niet waren geregistreerd. Het aantal van 673 nam Lodewijks als uitgangspunt voor zijn analyse. ► P9